

А К Т

лісопатологічного обстеження насаджень природо заповідного фонду на доцільність призначення в них заходів з поліпшення санітарного стану лісів по Хмельницькому надлісництві філії "Подільський лісовий офіс" ДП "Ліси України"

20 жовтня 2025 року

м. Хмельницький

Нами, провідним інженером - лісопатологом сектору моніторингу стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист" державного спеціалізованого лісозахисного підприємства "Київлісозахист" (далі - філія "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист") Тамарою ІВАЦКО, інженером-лісопатологом I категорії сектору нагляду обліку та прогнозу філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист" Олексієм РАДЕВИЧЕМ (відповідно до листа філії "Подільський лісовий офіс" ДП "Ліси України" від "07" жовтня 2025 року № 9923/38-4-1-2025), начальником відділу лісового господарства та використання лісових ресурсів Південно-Західного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства Костянтином БАБІЄМ, начальником відділу заповідної справи та зв'язків з громадськістю Департаменту природних ресурсів та екології Хмельницької ОДА Вікторією ВОЙТИШИНОЮ, інженером ОЗЛ I-ї категорії філії "Подільський лісовий офіс" ДП "Ліси України" Миколою ЦИГЛЮКОМ, лісничим Чорнострівського лісництва та в.о. лісничого Хмельницького лісництва філії "Подільський лісовий офіс" ДП "Ліси України" Олександром ДОЦЕНКОМ в період з 20.10.2025 року по 20.10.2025 року, проведено лісопатологічне обстеження (у відповідності п. 8, 9 Порядку організації та захисту лісів затвердженого постановою КМУ від 20 травня 2022 р. № 612) в лісових насадженнях, що знаходяться в постійному користуванні філії "Подільський лісовий офіс" ДП "Ліси України" на доцільність призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів. Обстеженням встановлено наступне:

Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, га	Номер ділянки	Площа, що потребує проведення заходів, га	Коротка таксаційна характеристика насадження відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування								категорія лісів	Причини призначення заходів	Орієнтовна інтенсивність проведення заходу, %
					склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, м ³ на 1 га				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Чорнострівське лісництво															
13	3	6.6		6.6	7ДЗЗГЗ+КЛГ	67	0.70	1	23	28	270	1	свердлики, бронзова та зелена вузькотіла златка, дубовий заболонник, малий дубовий вусач	10	
14	4	1.4		1.4	10СЗ	55	0.70	1	21	28	310	1	малий та великий соснові лубоїди, верхівковий короїд, златки	10	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
14	5	5.0		5.0	4ДЗ4ЛПД2КЛГ +БП	89	0.70	1	26	30	325	1	бронзова та зелена вузькотіла златка, дубовий заболонник, малий дубовий вусач	10
15	2	15.2		15.2	6ДЗ2ЛПД 1КЛП1ГЗ+БП	105	0.60	2	27	34	300	1	бронзова та зелена вузькотіла златка, дубовий заболонник, свердлики, малий дубовий вусач	10
15	3	0.3		0.3	10ЯЗ+КЛГ +СЗ+БРС	89	0.40	1А	30	36	235	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка, дубовий заболонник, малий дубовий вусач	10
15	4	8.7		8.7	7ДЗ1ЛПД1КЛГ 1БП	115	0.50	2	27	36	235	1	бронзова та зелена вузькотіла златка, дубовий заболонник, малий дубовий вусач	10
<i>Разом ВСР</i>				<i>37.2</i>										
Хмельницьке лісництво														
28	2	10.0		10.0	7ДЗ2ГЗ(85) 1ГЗ(60)+БП	89	0.8	2	25	30	335	1	свердлики, бронзова та зелена вузькотіла златка, дубовий заболонник, малий дубовий вусач	5
28	3	0.2		0.2	8ЯЗ2ВЛЧ	84	0.45	1	28	36	240	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка, дубовий заболонник, малий дубовий вусач	5
28	4	1.8		1.8	6СЗ4ЯЗ	89	0.5	1А	26	32	300	1	малий та великий соснові лубоїди, верхівковий короїд, златки	5
28	12	0.2		0.2	8ЯЗ2ВЛЧ+ГЗ	89	0.4	1	28	40	210	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка, дубовий заболонник, малий дубовий вусач	5
28	14	0.4		0.4	9ЯЗ1СЗ+ГЗ	84	0.5	1	27	32	265	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка	5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
28	21	3.4		3.4	4ДЗ6ГЗ+КЛГ +ЯЗ+ЧШ	89	0.8	2	25	28	305	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка	5
28	25	4.7		4.7	10ДЗ+ГЗ+ЯЗ	81	0.75	1	27	30	385	1	свердлики, бронзова та зелена вузькотіла златка, дубовий заболонник, малий дубовий вусач	5
29	1	6.2		6.2	9СЗ1ЯЗ+КЛГ +ДЗ	64	0.65	1А	26	32	380	1	малий та великий соснові лубоїди, верхівковий короїд, златки	10
29	9	8.1		8.1	8СЗ1ЯЗ1ДЗ	64	0.65	1А	26	32	375	1	малий та великий соснові лубоїди, верхівковий короїд, златки	10
31	16	1.3		1.3	10ЯЗ+ГЗ	100	0.4	1А	32	42	270	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка, дубовий заболонник, малий дубовий вусач	10
32	2	59.0		10.0	5ДЗ2ЯЗ3ГЗ +КЛГ	109	0.65	2	27	40	330	1	свердлики, бронзова та зелена вузькотіла златка, дубовий заболонник, малий дубовий вусач	10
33	10	0.6		0.6	10ЯЗ+ДЗ+ГЗ	59	0.5	1А	25	28	230	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка	5
33	13	1.4		1.4	10ЯЗ+ГЗ	89	0.5	1	27	34	265	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка	10
34	4	1.6		1.6	4ДЗ(110)5ГЗ 1ЯЗ+ДЗ	110	0.65	2	27	36	310	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка	5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
34	5	11.0		11.0	4Д34Г32ЯЗ +КЛГ	109	0.6	2	27	36	290	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка	5
34	9	43.5		10.0	4Д34Г31КЛГ +ЛПД	109	0.6	2	26	36	265	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка	5
36	6	2.9		2.9	10ЯЗ+ДЗ+ЯВ +ВРБ+КЛГ	84	0.5	1А	29	40	290	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка	10
35	18	0.6		0.6	10ЯЗ+ДЗ+ГЗ +КЛГ	75	0.45	1А	30	44	260	1	лубоїд ясеневий строкатий, бронзова та зелена вузькотіла златка	5
36	7	10.3		10.3	10ГЗ+ДЗ+ЯВ	95	0.75	2	26	28	345	1	свердлики, бронзова та зелена вузькотіла златка	5
Разом ВСР				84.7										
ВСЬОГО ВСР:				121.9										

Загальна обстежена площа по Хмельницькому надлісництві філії "Подільський лісовий офіс" ДП "Ліси України" складає 121,9 га. По причинах розладнання (за переважаючим збудником хвороби/шкідником) в загальному по надлісництву:
- стовбурові шкідники - 121.9га;

Лісопатологічна характеристика обстежених насаджень:

Основними причинами розладнання обстежених хвойних деревостанів з головною породою сосна звичайна (*Pinus sylvestris L.*) далі (СЗ) є діяльність комплекс стовбурових шкідників у видовому складі яких на сосні провідне місце посідають лубоїди соснові (лубоїд сосновий малий (*Tomicus minor*) та лубоїд сосновий великий (*Tomicus piniperda*), в меншій мірі - короїд вершинний (*Ips acuminatus*). Більшість дерев СЗ відносяться до сухостою минулих років (VI-та категорія стану), які відпрацьовані комплексом златок, про що свідчать наявність характерних ходів та бурової муки під корою дерев, але разом з тим - зустрічаються дерева що всохли в поточному році (V-та категорія стану). Такі дерева характеризуються зміною забарвлення глиці до рудого, відпрацьовані стовбуровими шкідниками, в наявності часткове опадання кори, дерева зі зламаними кронами, тощо.

Характер розташування сухостійних дерев СЗ поодинокий та груповий (групи по 2 - 3 дерева, але зустрічаються і до 5 - 6 дерев). Поодинокі є всихаючі дерева (IV-та категорія стану): крони дуже ажурні, хвоя має забарвлення від світло-зеленого до жовтувато-зеленого, дерева з всиханням крони більше 2/3 периметру, з механічними пошкодженнями стовбурів та корневих лап більше 2/3 периметру, тощо. Під деревами сліди життєдіяльності у вигляді "стрижених" пагонів від 2 до 3 шт. на м² до 5 - 6 шт. на м². Насадження сосни звичайної (СЗ) характеризуються ступенем пошкодження від слабкого (до 5%) до середнього (10%). В наявності також сухостійні дерева, дерева зі зламаними кронами, в переважній більшості поодинокого розміщення, які відпрацьовані комплексом златок.

Основними причинами розладнання обстежених листяних деревостанів є діяльність комплексу стовбурових шкідників у видовому складі яких на ясені звичайному є лубоїд ясеневий великий (*Helesinus crenatus*) та лубоїд ясеневий строкатий (*Helesinus fraxini*), дерева дуба звичайного відпрацьовані стовбуровими шкідниками родини вусачів (*Cerambycidae*) (зокрема малим дубовим вусачем (*Cerambyx scopolii*), дубовим заболонником (*Scolytus intricatus*), бронзовою (*Chrysobothris affinis*) та зеленою вузькотілою (*Agrilus viridis*) златками. Дерев з наявними суховершинностями, сухобочинами, має широке поширення водяних пагонів як одного із головних показників ослаблення деревостанів.

Насадження вражені стовбуровими шкідниками характеризуються відпадом дерев змішаного типу – наявний в них сухостій (переважно дерев порід ясеня, граба та дуба) що носить поодинокий характер. Також в обстежених насадженнях наявний вітровал минулих років поодинокого та групового характеру. Сухостійні та всихаючі дерева характеризуються заселенням та відпрацюванням стовбуровими шкідниками про що свідчить наявність льотних отворів на стовбурах дерев, характерних личинкових та маточних ходів шкідників, наявність бурової муки, тощо. Переважна кількість дерев що відноситься до сухоостою минулих років - вражена стовбуровими шкідниками з родини златок, в незначному відсотку – представниками родини вусачів.

Крім вищезгаданого, причинами погіршення санітарного стану обстежених насаджень є ослаблення і всихання дерев внаслідок їх природного старіння, внутрішньовидової та міжвидової конкуренції, несприятливих чинників середовища, що супроводжується заселенням і пошкодженням деревини стовбуровими шкідниками, які є переносниками інших патогенних мікроорганізмів. Разом з тим поодинокі спостерігаються вітровальні, буреломні дерева, дерева з ухилом більше 30 градусів, дугоподібно зігнуті дерева.

В цілому насадження є небезпечними осередками подальшого розповсюдження хвороб лісу та стовбурових шкідників, і відносяться до II класу біологічної стійкості. Для поліпшення санітарного стану лісів та відповідно до «Санітарних правил в лісах України» рекомендовано провести вибіркові санітарні рубки (ВСР) на загальній площі 121,9 га у 2026 році.

Коротка таксаційна характеристика лісових насаджень для лісопатологічного обстеження представлена відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування 2020 року (станом на 01.01.2021 року) по ДП "Хмельницьке лісомисливське господарство".

Примітка: *відбір дерев до рубки, матеріально-грошові оцінки лісосік, визначення фактичних середніх розрядів висот та діаметрів проводитимуться силами лісової охорони філії "Подільський лісовий офіс" ДП "Ліси України". На момент обстеження роботи по відведенню лісосік до рубки не розпочаті.*

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Всі виявлені даним обстеженням осередки стовбурових шкідників лісу поставити на облік до Книги обліку шкідників та хвороб лісу.
2. Відповідно п. 5 Санітарних правил в лісах України скласти перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів (додаток 1) та погодити з філією "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист", департаментом екології та природних ресурсів Хмельницької ОВА і Південно-Західним міжрегіональним управлінням лісового та мисливського господарства.
3. Рубки провести згідно Санітарних правил в лісах України.
4. Для недопущення розповсюдження хвороб лісу та стовбурових шкідників, з метою збереження технічних якостей деревини рубки поліпшення санітарного стану лісів (ВСП) необхідно провести в максимально стислі терміни.
5. Порубкові залишки і неліквідну деревину потрібно подрібнювати та розкидати рівномірно по ділянці, для недопущення розвитку та поширення осередків стовбурових шкідників в суміжних насадженнях.

Акт складений в чотирьох примірниках:

- 1-й - філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист";
- 2-й - Південно-Західному міжрегіональному УЛМГ;
- 3-й - філії "Подільський лісовий офіс" ДП "Ліси України";
- 4-й - Хмельницькому надлісництву філії "Подільський лісовий офіс" ДП "Ліси України".

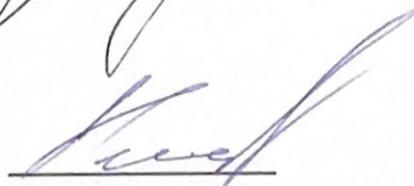
ПІДПИСИ:

Провідний інженер лісопатолог
сектору моніторингу стану лісових
насаджень філії "Вінницялісозахист"
ДСЛП "Київлісозахист"

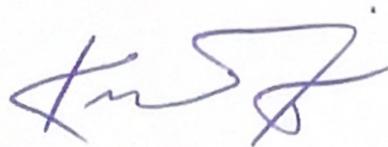
Тамара ІВАЦКО

Інженер-лісопатолог I-категорії
сектору нагляду обліку та прогнозу
філії "Вінницялісозахист" ДСЛП
"Київлісозахист"

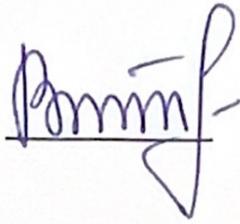
Олексій РАДЕВИЧ

Начальник відділу лісового
господарства та використання лісових
ресурсів Південно-Західного МУЛМГ.

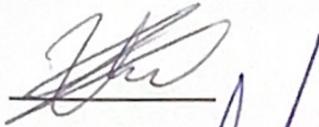
Костянтин БАБІЙ

Начальник відділу заповідної справи
та звязків з громадкістю Департаменту
природних ресурсів та екології
Хмельницької ОДА

Вікторія ВОЙТИШИНА

Інженер ОЗЛ 1-ї категорії філії
"Подільський лісовий офіс" ДП "Ліси
України"

Микола ЦИГЛЮК

Лісничий Черноострівського
лісництва та в.о. Хмельницького
лісництва філії "Подільський лісовий
офіс" ДП "Ліси України"

Олександр ДОЦЕНКО